

Лукіна Людмила Володимирівна

Політичний дискурс: сутність та особливості застосування

УДК 32-027.21: 808.51
DOI <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2021-2.13>

Лукіна Людмила Володимирівна
аспірантка кафедри парламентаризму
та політичного менеджменту
Національної академії державного
управління при Президентіві України
вул. Антона Цедіка, 20,
Київ, Україна

У статті розглянуто сутність поняття «політичний дискурс». Акцентовано увагу на відсутності єдиного підходу до визначення поняття «політичний дискурс». З'ясовано, що політичний дискурс є складним і багатогранним феноменом, сутність якого характеризується не лише мовною практикою, а й соціальною реальністю. Наголошено, що інтенція боротьби за владу або її утримання чи використання є специфічною характеристикою політичного дискурсу. Уточнено, що політичний дискурс є різновидом дискурсу – рефлексивної мовної комунікації, що відбувається в політиці і характеризується сукупністю текстів про політику, спрямованих на питання завоювання, утримання й використання державної влади. Розглянуто політичний дискурс як мовленнєву діяльність політичних суб'єктів у сфері певної інституційної комунікації, зокрема політичної. Виокремлено такі основні характеристики політичного дискурсу, як інтертекстуальність, міфологізм, мова. Встановлено, що особливе значення в політичному дискурсі має мова як засіб здійснення соціальної влади та формування (але не вираження) світогляду. Розглянуто жанри політичного дискурсу (агітаційна промова, політичні дебати, дискусії, політичне інтерв'ю, політична промова, урядова заява тощо), які відповідають принципам інтернальності чи екстернальності, тобто орієнтовані на вузькопрофесійну аудиторію (інтернальний тип) та необмежене коло адресатів (екстернальний тип). Політичний діяч розглядається як продуцент, який актуалізує в тексті свою систему цінностей, оцінок інформації, яку він подає отримувачеві (реципієнтові) тексту. Проаналізовано окремі лексеми, які використовуються в політичному дискурсі та набули популярності завдяки подіям останніх десятиліть. Наголошено на тому, що окремі лексеми стають ключовими в певний історичний період, інші опиняються за межами політичного дискурсу, потрапивши під офіційні чи неофіційні обмеження. Розмежовано поняття «політична комунікація» та «політичний дискурс», встановлено, що політична комунікація є процесом передачі інформації, а політичний дискурс – сутнісною характеристикою цього процесу.

Метою дослідження є систематизація наукових поглядів на сутність поняття «політичний дискурс», усвідомлення його значущості в політичній діяльності та виокремлення актуальних аспектів під час застосування політиками, зокрема в умовах розвитку інформаційного суспільства.

Результати аналізу можуть бути використані під час роботи органів державної влади та їх політичних інститутів у процесі модернізації законодавчих актів, які регулюють аспекти мовно-комунікативної політики України та мовну поведінку депутатів усіх рівнів.

Ключові слова: дискурс, політичний дискурс, мова, політична діяльність.

Вступ. Політикою в науці визначають «мистецтво» управляти державою і суспільством. Вона характеризується управлінською діяльністю суб'єктів державної влади на стратегічному рівні, є цілеспрямованою, пов'язаною з ухваленням відповідальних рішень у галузі взаємовідносин між різними суспільними групами, державами й народами, передбачає стратегічне планування, регулювання і формування внутрішніх та зовнішніх правових стосунків і взаємодій [6, с. 41–45].

Суб'єктами державної влади на стратегічному рівні виступають, як правило, представники політичної еліти, які забезпечують процес прийняття рішень і формують норми поведінки в суспільстві. До них зараховують «групи людей, здатних покращити або створити нову систему життя суспільства та надалі забезпечувати збереження й розвиток цієї системи» [4], діяльність яких пов'язана із боротьбою за завоювання, утримання та використання державної влади. Основними знаряддями такої боротьби за владу є різноманітні інструменти і методи. Серед них – дипломатія, торгівля, мігра-

ція, співпраця, наука, освіта, силова (військова) конкуренція тощо. Особливе значення мають мова, мовний твір, мовне письмо – «політичний дискурс» [1], який є складним багатогранним явищем політичної комунікації – «процесу, що охоплює політичну сферу життя людини, посередництвом якого відбувається спілкування між органами влади, політичними партіями, громадськими організаціями і рухами, посадовими особами, виборцями, населенням» [8].

Як зазначають науковці, кожен політичний режим має власний політичний дискурс, який характеризує і розкриває його сутність та національну ознаку. Вивчення політичної мови й опис мови політичної влади певного періоду дає змогу відновити фрагмент історичного розвитку певного періоду в життєдіяльності того чи іншого соціуму та показати крізь призму цього письма те, що воно дає змогу розкрити. Ним визначають, як правило, мовну практику і соціальну реальність. Усвідомлюючи символічну функцію мови, політичний дискурс досліджують психологи і лінгвісти, філософи

та культурологи, історики й семіотики та ін., проте науці бракує розвідок, присвячених цій темі.

Мета та завдання. Метою статті є узагальнення наукових підходів і поглядів до виявлення сутності політичного дискурсу та особливостей його застосування в політичній комунікації.

Методи дослідження. Формування узагальнених уявлень про сутність політичного дискурсу та особливостей його застосування в політичній комунікації зумовило вибір відповідних методів дослідження, зокрема: теоретичного аналізу, що дав змогу сформулювати авторське розуміння поняття «політичний дискурс» не лише як інструменту мовної практики, а й як соціальної дійсності, в результаті якої відбувається рефлексія щодо сучасних змін у політичній комунікації, пов'язаних із розвитком інформаційного суспільства; системного аналізу, що дав змогу визначити основні характеристики політичного дискурсу, такі як інтертекстуальність, міфологізм, мова; логіко-семантичного методу, що дав змогу визначити лексеми, які використовуються в політичному дискурсі та набули популярності в Україні завдяки подіям останніх десятиліть.

Результати. Політичний дискурс вивчають із позиції різних наук. Це зумовлено лінгвістичним переворотом, що відбувся в другій половині ХХ ст. Тоді виник цілий спектр нових напрямів і методів дослідження мовного спілкування, які вплинули на вивчення мовної комунікації, що відбувалося в межах антропології, культурології, естетики, семіотики і герменевтики, кібернетики, нейропсихології, різних напрямів психології та філософії, соціології тощо. Кожен із цих напрямів напрацював власні методи аналізу, свій понятійний апарат. Таким чином, політичний дискурс став об'єктом міждисциплінарного дослідження, методологія якого перетинається та доповнює одна одну.

В українській і зарубіжній науці немає єдиного визначення поняття «політичний дискурс». Так,

до середини ХХ ст. науку про політику намагалися зосередити на таких категоріях, які мали б відображати об'єктивну політичну дійсність. Дослідники, описуючи умови функціонування політичних інститутів, вважали свої результати виправданими й обґрунтованими. Лише представники неklasичної чи постнеklasичної парадигми почали трактувати політику чимось таким, що не існує насправді, наголошуючи, що політика – це не реальний стан речей, а певна спільна мовчазна згода про те, що вважати реальним [13]. Ми ж розглядаємо політику як сферу діяльності, ядром якої є проблема завоювання, утримання та використання державної влади, а політичний дискурс – як форму політичної діяльності, яка орієнтується на питання державного керівництва суспільством, визначення форм, завдань і змісту діяльності органів влади. Такий висновок виник у результаті проведеного нами теоретичного аналізу наукових джерел (див. табл. 1).

Узагальнюючи зміст таблиці 1, визначаємо, що *політичний дискурс* є різновидом рефлексивної мовної комунікації, що відбувається в політиці і характеризується сукупністю текстів про політику, спрямованих на питання завоювання, утримання та використання державної влади. При цьому враховуємо думки й інших науковців щодо поняття «політичний дискурс», а саме:

– «мовна практика, здійснена в політичному просторі (сукупність екстралінгвальних чинників, які впливають на формування політичного дискурсу» [11, с. 177]);

– «спеціально організована й тематично зосереджена послідовність висловлювань, що мають місце в певних специфічних історичних і соціальних рамках, які можуть змінити владні відносини в суспільстві» [5];

– «певна, тобто побудована за певним зразком, комплексна мовленнєва дія» [10, с. 7–9];

Таблиця 1

Сутність поняття «політичний дискурс»

Автор	Сутність поняття
Е. Бенвеніст [3]	дискурс – мовлення, яке привласнюється мовцем; прагматизована форма тексту; реальний вияв мовлення; текст, узятий у подвійному аспекті; мовлення, занурене в життя; складне комунікативне явище, що містить тексти й екстралінгвальні чинники (фонові знання, переконання, настанови, мету адресанта)
Л. Нагорна [7]	дискурс – функціональний стиль мови, який постає не лише як мовленнєва діяльність, але і як політична поведінка, що має колективно-діяльнісну основу
Ю. Хабермас [12]	дискурс – рефлексивна мовна комунікація, яка передбачає самоцінність процесуальності промовляння всіх значимих для учасників комунікації її аспектів
М. Пеше [12]	дискурс – сукупність висловлювань, що циркулюють у соціумі
М. Шретер [14]	дискурс – тематична мережа текстів, що є складною послідовністю тематично близьких текстів, які перебувають у відповідній структурованій мережі.
В. Чернявська [13]	дискурс – конкретна комунікативна подія, зафіксована в тексті й усному мовленні, що здійснюється в конкретному когнітивно зумовленому комунікативному просторі; сукупність тематично співвіднесених текстів
Т. ван Дейк [2]	дискурс – складне поєднання мовної форми, значення й дії, яку можна найкраще характеризувати через поняття комунікативної події чи комунікативного акту

Джерело: авторська розробка

– форма інституційного дискурсу, що виробляються в такому інституційному оточенні, як засідання уряду, сесія парламенту, з'їзд політичної партії [2];

– цілісне утворення, що виступає у вигляді конкретної, тобто побудованої за конкретним визначеним зразком (схемою, фреймом), комплексної мовленнєвої дії; форма соціальної дії, що визначає певні цінності і соціальні норми, умовності й соціальні практики, яка є завжди обмеженою і такою, що перебуває під впливом певних інституційних структур у соціумі та реальних історичних (часових) процесів [9, с. 18].

Уточнене нами поняття «політичний дискурс» більш орієнтоване на розуміння мовної комунікації, яка набуває нових форм в інформаційному суспільстві, і на її рефлексивність – здатність до аналізу й глибокого усвідомлення змісту інформації, що передається. Такий зміст, як правило, більш прагматичний і конкретний щодо тієї чи іншої політичної дії, пов'язаної з боротьбою за владу або її утримання, які ми вважаємо специфічною характеристикою політичного дискурсу, що іманентно присутня в усіх його жанрах (агітаційна промова, дебати в парламенті, дискусії, політичне інтерв'ю, політична промова, урядова заява тощо).

Політичний виступ, як і урядова заява, – це монологічна дія, що означає, передусім, що між учасниками комунікації не передбачається жодних діалогічних дій, натомість здійснюється, перш за все, функція повідомлення та впливу.

Вказані жанри – політичний виступ і урядова заява – відповідають принципам інтернальності – екстернальності публічної промови, тобто орієнтованості того, хто говорить, на вузькопрофесійну аудиторію (інтернальний тип урядової заяви) і необмежене коло адресатів (екстернальний тип).

Будь-який «лист» влади може одночасно розглядатися і як політичний, ідеологізований (оскільки виражає функціональну ідеологію влади, її погляд) дискурс, і як публіцистичний, оскільки він звернений до масової аудиторії та містить виклад певної суспільно-політичної позиції про актуальну тему для відповідного періоду суспільної життєдіяльності.

У політичному дискурсі мова розглядається як засіб здійснення соціальної влади та як засіб формування (але не вираження) світогляду. Ідеологічна спрямованість висловлювання полягає в тому, що політичний діяч актуалізує в тексті свою систему цінностей, оцінок інформації, яку він викладає або в багатьох випадках «нав'язує» отримувачеві тексту. Ідеологічна спрямованість реалізується у тексті особливими засобами синтаксичної організації, наприклад, використанням паралельних конструкцій, риторичних запитань, повторів тощо. Ці засоби призначені для посилено-логічного й емоційного та емоційно-психологічного впливу на реципієнта (отримувача) [10, с. 49–51].

Дослідники виділяють у політичному дискурсі таку його характеристику, як *інтертекстуаль-*

ність, що полягає у визнанні факту існування кількох реальних авторів, відповідальних за певне висловлювання (політичний діяч, політичне групування або партія, від якої він виступає, копірайтер або спічрайтер та ін.). Однак інтертекстуальність як характеристика політичного дискурсу не виключає можливості дослідження та діагностування мовленнєвої поведінки політика на підставі його особистісних характеристик, властивих лише йому.

Інтертекстуальність стосується відповідальності кількох авторів за свої ідеї, популяризуванні я дискурсі, але їхнє оформлення засобами мови відбувається під час комунікації безпосередньо в мить виголошення публічної промови перед аудиторією, а виголошує промову лише одна особа [10, с. 80].

Політичний дискурс характеризується також *міфологічністю*, яка виявляється в тому, що продуцент (відправник повідомлення) постає іміджевою міфологемою: «канцлер», «президент», «лідер партії» та ін. [3]. Міфологічність політичного дискурсу зумовлена свідомим або інтуїтивним вибором продуцента стереотипів, тобто певного, визначеного алгоритму знань, згідно з яким відбувається одностороннє сприйняття того чи іншого соціального об'єкта, групи, явища тощо.

Тобто *політичний дискурс* визначається науковцями як завершене повідомлення, яке має чітко орієнтовану прагматичну установку (втягнення в політичний процес), що поєднує дистинктивні ознаки усного мовлення та письмового тексту з комплексом семіотичних (пара- й екстралінгвістичних) засобів, ґрунтується на демократичних принципах, але за правилами суворої інституційної ієрархії. При цьому найголовнішим засобом політика в боротьбі за владу та збереження кола своїх прибічників є *мова*.

Науковці виокремлюють чотири основні чинники, які роблять мову інструментом соціальної влади [7, с. 419]:

а) добір мовних засобів для повідомлень;

б) складність окремої вербальної одиниці – слово здатне мати різні значення, викликати певні асоціації; одне й те саме явище можна охарактеризувати різними словами, залежно від ставлення мовця;

в) мова – відкрита система (словник допомагає створити цілком нові речення, слова; в нових контекстах слова модифікують свої значення);

г) система мови трактується як відображення наявного ставлення до влади.

«Такі властивості мови, як рухливість семантичної структури слова, складність відмежування конотації від прямих денотативних значень, варіативність денотативних і конотативних значень одних і тих самих мовних знаків під впливом соціальних чинників, багатокомпонентність як лексичного, так і прагматичного значення, синонімічність й асоціативні зв'язки слів, модальність висловлювання, оцінність семантики тощо, навмисно

й цілеспрямовано використовуються пропагандою. Найбільш очевидним у плані мовного впливу є лексичний потенціал. Її основою є уявлення про розширюваність, абстрактність і невизначеність значення слова. На рівні слова існують ситуації спілкування, коли комунікативна семантика слова суперечить його семантиці» [3, с. 41].

У сучасному українському політичному дискурсі розширюється семантика раніше відомих слів.

Наведемо кілька прикладів.

Після демонстрацій на Майдані Незалежності в Києві поширення набули такі лексичні одиниці: Євромайдан, Єврореволюція, Революція гідності, тітушки, Небесна Сотня, Антимайдан, Автомайдан, майданівці, золотий батон, АТО, ДНР, ЛНР, Луганда, Донбавбе, диванна сотня, диванні війська, правосеки, беркутята, зелені чоловічки, чорні чоловічки, колоради, укри, укропи, ватник, атовці (атомники) тощо. Саме слово «майдан» набуло нових значень. У «Словнику української мови» це слово тлумачиться так: 1. Велике незабудоване місце в селі або місті; площа. 2. Те саме, що майданчик. Будівельний майдан – те саме, що Будівельний майданчик (див. майданчик). Стартовий майдан – місце для запускання ракет. 3. діал. Лісова галявина. 4. діал. Смолярня. 5. арх. Стародавня могила, розкопана згори (<http://sum.in.ua/s/majdan>). Нині майданом називають масовий, неформальний народно-визвольний рух в Україні, зокрема проти антинародних режимів Кучми, Януковича та за громадський контроль над владою, використовують як синонім до слова «Євромайдан» («Я хочу нагадати, що Майдан стояв за те, щоб влада була підзвітна і відповідальна...»; «... до складу Уряду народної довіри повинні увійти представники Майдану»; «Вам можуть задавати питання: навіщо вам це, навіщо стояти на цих майданах, навіщо підтримувати тих політиків?»; «А щонайменше чотири тисячі членів самооборони Майдану, сотні нашої з вами самооборони, вирушили на фронт, де не на життя, а на смерть боронять незалежність своєї країни від «сили темної, проклятої орди»; «Сьогодні треба працювати, а не ганьбити ідеї Майдану і країну!»; «Наші вимоги та вимоги Майдану – одне й те саме! Парламентська опозиція діятиме виключно виходячи з потреб, бажань та вимог Майдану. Тобто всіх українців, які протестують». З етичних поглядів не називаємо авторів цих та інших цитат.

У сучасних умовах зростає цікавість до історії, до героїчного минулого держави, особливо козацької епохи. Політики використовують цей прийом, щоб привернути увагу слухачів. Наприклад, збори та мітинги нині дедалі частіше називають віче («Сьогодні, 27 жовтня, о 18:00 – ВІЧЕ на Тарифному Майдані в Києві. Приходьте!»). У «Словнику української мови» подається таке визначення: віче – 1. у давній Русі – народні збори, що були вищим органом влади в деяких містах; 2. зах., заст. масові збори населення; мітинг (<http://sum.in.ua/s/viche>). Застаріле

слово «віче» знову повернулося до активного вжитку в сучасній мові, набувши нового семантичного відтінку, як-от зібрання громади на противагу офіційним зібранням, організованим місцевою владою.

Певні лексеми можуть набувати зовсім іншого значення, яскравим прикладом цього є слова «вата», «ватники». Вони навіть зафіксовані в онлайн-словнику сленгу «Мислово» (<http://myslovo.com/>), який наповнюють самі користувачі. Ватник або ватнік – людина з (пост)радянською ментальністю, яка щиро не розуміє, для чого існує держава Україна. В Україну слово прийшло разом із російською інтервенцією в березні 2014 року. Походить від однойменної назви популярного теплого одягу бідних радянських людей. Сукупність ватників часто позначають збірним іменником «вата» (<http://myslovo.com/?dictionary=ватник>). У «Словнику української мови» зафіксоване таке значення: ватник – півпальто або куртка, стьобані на ваті (<http://sum.in.ua/s/vatnyk>). Наведемо кілька прикладів використання цієї лексеми сучасними політиками: «І моє побажання: ніколи більше в ефірі не показуйте ватників Кобзонів і других шизофреніків»; «Все-таки, пішов, щоб до більшої кількості людей донести нашу позицію. Але не міг не нагадати їм про огидну ситуацію з концертом ватників».

Неологізм «тітушки» має негативне емоційне забарвлення та використовується для позначення груп молодиків «спортивної статури, які з'являються там, де починається надмірна громадянська активність, для того щоб заспокоїти активістів» (<http://myslovo.com/?dictionary=тітушки>). Приклади з виступів засвідчують, що згадане слово міцно закріпилося серед політичних діячів: «Так само, як на Банковій били людей провокатори від Партії Регіонів, так само зараз дав вказівку Голова парламенту Рибак завести сюди тітушок. Ми закликаємо негайно зупинити провокацію. Пане голово, негайно зупиніть провокацію і виведіть своїх бандитів з приміщення парламенту»; «Навпроти, у Маріїнівському парку, депутати від блоку Петра Порошенка розбили свій так званий тарифний майдан, а насправді – антимайдан. Пам'ятаєте, як за часів Януковича було: майдан стояв на Майдані Незалежності, а антимайдан стояв у Маріїнівському парку. Так от нічого не міняється. Зараз депутати від блоку Петра Порошенка розбили, і контролюють, і фінансують, нагнали туди тітушок, і організували тарифний майдан.»; «Ці люди виглядали як класичні тітушки: тепла одяжка і літні туфлі...».

Як бачимо з наведених прикладів, у політичному дискурсі нові слова, які виникають у процесі концептуалізації, можуть набувати різного значення на підставі семантичної конкуренції. Як наслідок, окремі лексеми стають ключовими в певний історичний період, інші опиняються за межами політичного дискурсу, потрапивши під офіційні чи неофіційні обмеження.

Важливим у нашому дослідженні є також розмежування понять між «політичним дискурсом»

та «політичною комунікацією». Це стосується насамперед того, що під політичною комунікацією розуміється процес передачі інформації від адресанта до адресата, що відбувається через певний канал відповідно до обставин мовлення, контексту дії. Політичні тексти актуалізуються в процесі політичної комунікації, проте сам політичний дискурс не є процесом. Він є складною символічною дійсністю, в якій функціонує політична сфера. У цьому саме і полягає суттєва відмінність між цими поняттями. Перше (політична комунікація) – це процес; друге – тематична мережа політичних текстів, об'єднаних однією темою, що детермінує взаємозв'язок дискурсу з прагматичними, соціологічними, психологічними, культурними, лінгвістичними та іншими площинами. Тобто слід розуміти, що дискурс є лише символічною реальністю, яка виникає в процесі комунікації, а не самою комунікацією.

Політичний дискурс – це сукупність політичних текстів, що циркулюють у соціумі, продукуючи та закріплюючи значення за політично значущими символами й концептами, які стають критеріями правильності чи неправильності дій у межах певного соціуму. Цю текстуальну реальність, з одного боку, створюють політичні суб'єкти, а з іншого боку, вона створює їх.

Висновки. Таким чином, у політичному дискурсі ефективно досягається мета дискурсивного плану (проінформувати, звернутися з проханням, переконати, вплинути тощо) або ж загалом досягаються такі загальні соціальні цілі, як становлення або підтримання статусу політика.

Застосування політичного дискурсу в політичній діяльності відіграє важливу роль у збереженні іміджу політика, формуванні його свідомості і поведінки. Достатня інформативність політичного дискурсу досягається не тільки шляхом новизни повідомлюваної інформації, але й за допомогою мовних засобів, що підкреслюють новий аспект у сприйнятті загальновідомої інформації.

Влада завжди здійснює вплив із метою пропаганди своїх ідей переважно в межах політичної комунікації, яка своєю чергою забезпечується політичним дискурсом, що характеризується особливостями і залежить від історичних обставин та національних ознак.

Перспективним видається дослідження різних аспектів сучасного політичного дискурсу в парламентській діяльності.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Барт Р. Смерть автора. Избранные работы: Семиотика. Поэтика. Москва, 1994. URL: <http://www.philology.ru/literature1/barthes-94e.htm1>
2. Ван Дейк Т.А. Дискурс и власть: репрезентация доминирования в языке и коммуникации. Москва : Книжный дом «ЛИБРОКОМ», 2013. 344 с.
3. Газда Ї., Лазурова Н.О. Політичний дискурс: функції слова в політичному мовленні (на матеріалі

української та чеської мов). *Мовознавство. Компаративні дослідження слов'янських мов і літератур*. 2011. Випуск 16. С. 38–43.

4. Елітознавство : підручник / за заг. ред. В.О. Гошовської. Київ : НАДУ, 2013. 268 с. URL: http://academy.gov.ua/NMKD/library_nadu/Pidruchnuiky_NADU/8cff21da-8434-4265-814c-55dd8266d664.pdf

5. Кожемякин Е. Дискурсный подход к изучению культуры. Современный дискурс-анализ. URL: <http://discourseanalysis.org/ada1/st6.shtml>

6. Лукіна Л. Особливості проявів популізму в сучасному світі. *Практична політологія: тенденції і перспективи* : матеріали І-ї Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, Київ, 17 березня 2021 р.) / за заг. ред. В.А. Гошовської. Київ : НАДУ. 2021. 112 с.

7. Максюта А.В. Імідж політика VIA літературне інтерв'ю. *Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки*. 2009. № 5. С. 417–421. URL: http://www.nbu.gov.ua/Portal/natural/Nvnu/filolog/2009_5/R7/Maksyuta.pdf

8. Політична комунікація. URL: <https://www.google.com/search?client=opera&q=політична+комунікація&sourceid=opera&ie=UTF-8&oe=UTF-8>

9. Романов А.А. Политическая лингвистика: Функциональный подход. Москва; Тверь : ИЯ РАН, ТвГУ, 2002. 191 с.

10. Селиверстова Л.Н. Речевое поведение политических деятелей Германии XX века: на материале их публичных выступлений и мемуаров : дис. ... канд. филол. наук. Ростов, 2006. 168 с.

11. Серажим К. Дискурс як соціолінгвальне явище: методологія, архітектоніка, варіативність [на матеріалах сучасної газетної публіцистики] : монографія / за ред. В. Різуна. Київ : Нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, 2002. 392 с.

12. Хабермас Ю. Комунікативна дія і дискурс. Першоджерела комунікативної філософії. Київ : Либідь, 1996. С. 84–91.

13. Чернявская В. Дискурс как объект лингвистических исследований. *Ученые записки Таврического национального университета им. В.И. Вернадского Серия «Филология. Социальные коммуникации»*. 2011. URL: http://science.crimea.edu/zapiski/2011/filologiya/uch24_3fn/041.pdf (5)

14. Schröter M. *VompolitischenGebrauchderSprache. Wort, Text, Diskurs / Eine Einführung / Melani Schröter Melani, Björn Carius*. Frankfurt am Main : Peter Lang Internationaler Verlag der Wissenschaften, 2009. 144 s.

REFERENCES:

1. Bart R. (1994), Smert avtora [The death of the author]. *Izbrannyie raboty: Semiotika. Poetika*. Moscow, pp. 384–391. URL: <http://www.philology.ru/literature1/barthes-94e.htm> [in Russian]
2. Van Deyk T.A. (2013), Diskurs i vlast: reprezentatsiya dominirovaniya v yazyke i kommunikatsii [Discourse and power: representation of dominance in language and communication], Press Kniznyiy dom «LIBROKOM», Moscow, 344 p. [in Russian]
3. Gazda Yi. and Lazurova N.O. (2011), Politychnyi diskurs: funktsii slova v politychnomu movlenni (na materialy ukrainskoi ta cheskoj mov) [Political discourse: word functions in political speech (based on Ukrainian and Czech languages)]. *Movoznavstvo. Komparatyvni*

doslidzhennia slovianskykh mov i literature [Linguistics. Comparative studies of Slavic languages and literatures]. Vol. 16, pp. 38–43 [in Ukrainian]

4. Edited by Hoshovska V.A. (2013), *Elitostnavstvo [Elite studies]*, Press NADU, Kyiv, 268 p. URL: http://academy.gov.ua/NMKD/library_nadu/Pidruchnuiky_NADU/8cff21da-8434-4265-814c-55dd8266d664.pdf [in Ukrainian].

5. Kojemyakin E. *Diskursnyi podhod k izucheniu kulturyi. Sovremennyi diskurs-analiz [Discourse approach to the study of culture. Contemporary discourse analysis]*. URL: <http://discourseanalysis.org/ada1/st6.shtml> [in Russian]

6. Lukina L. edited by Hoshovska V.A. (2021), *Osoblyvosti proiaviv populizmu v suchasnomu sviti [Features of manifestations of populism in the modern world]* materials of the First All-Ukrainian scientific-practical Internet conference “Praktychna politolohiia: tendentsii i perspektyvy” [“Practical Pjlitology: tendencies and perspectives”], Press NADU, Kyiv, pp. 41–45. [in Ukrainian]

7. Maksyuta A.V. (2009). *Imidzh polityka VIA politychne intervii [Image policy VIA political interview]*. *Naukovyi visnyk Volynskoho natsionalnogo universytetu imeni Lesi Ukrainky [Scientific Bulletin of Volyn National University named after Lesya Ukrainka]*. Vol. 5, pp. 417–421. URL: http://www.nbu.gov.ua/Portal/natural/Nvnu/filolog/2009_5/R7/Maksyuta.pdf (2) [in Ukrainian]

8. *Politychna komunikatsiia [Political communication]*. URL: <https://www.google.com/search?client=opera&q=політична+комунікація&sourceid=opera&ie=UTF-8&oe=UTF-8> [in Ukrainian]

9. Romanov A.A. (2002), *Politicheskaya lingvistika: Funktsionalnyi podhod [Political Linguistics: A Functional*

Approach]. Press IYA RAN, TvGU, Moscow, Tver, 191 p. [in Russian]

10. Seliverstova L.N. (2006) *Rechevoe povedenie politicheskikh deyateley Germanii XX veka: na materiale ih publicnykh vystupleniy i memuarov [Speech behavior of German politicians of the XX century: on the material of their public speeches and memoirs]*, Dissertation kand. filol.sciences, Rostov, 168 p. [in Ukrainian]

11. Serazhym K. (2002), *Dyskurs yak sotsiolinhvalne yavyshe: metodolohiia, arkhitektonika, varyativnist [na materialakh suchasnoi hazetnoi publitsystyky] Discourse as a sociolinguistic phenomenon: methodology, architectonics, variability [on the materials of modern newspaper journalism]*, *Nats. un-t im. Tarasa Shevchenka*, Kyiv, 392 p. [in Ukrainian]

12. Khabermas Yurhen (1996), *Komunikatyvna diia i dyskurs [Communicative action and discourse]*. *Pershodzherela komunikatyvnoi filosofii [The primary sources of communicative philosophy]*, Lybid, Kyiv, pp. 84–91 [in Ukrainian]

13. Chernyavskaya V. (2011), *Diskurs kak obyekt lingvisticheskikh issledovaniy [Discourse as an object of linguistic research]* *Uchenyie zapiski Tavricheskogo natsionalnogo universiteta im. V.I. Vernadskogo [Scientific notes of the Tavrichesky National University named after V.I. Vernadsky]* Seriya «Filologiya. Sotsialnyie kommunikatsii» [Series “Philology. Social communications”]. URL: http://science.crimea.edu/zapiski/2011/filologiya/uch24_3fn/041.pdf [in Russian]

14. Schröter M. *Vompolitischen Gebrauch der Sprache. Wort, Text, Diskurs / Eine Einführung / Melani Schröter Melani, Björn Carius. Frankfurt am Main : Peter Lang Internationaler Verlag der Wissenschaften, 2009. 144 s.*

Political discourse: essence and features in political activity

Lukina Liudmyla Volodymyrivna

Postgraduate Student
at the Department of Parliamentarism
and Political Management
National Academy
for Public Administration under
the President of Ukraine
Antona Tsedika str., 20,
Kyiv, Ukraine

The article considers the essence of the concept of “political discourse”. Emphasis is placed on the lack of a unified approach to the definition of “political discourse”. Political discourse is a complex and multifaceted phenomenon, the essence of which is characterized not only by language practice but also by social reality. It is noted that intention of power struggle or keeping or use of it, it’s specific characteristics of political discourse. It is clarified that political discourse is a kind of discourse – reflexive linguistic communication that takes place in politics and a set of texts about politics, aimed at the conquest, keeping and use of state power. Political discourse is considered as the speech activity of political subjects in the field of certain institutional communication, including political. The main characteristics of political discourse are highlighted, such as intertextuality, mythologism, speech. It is established that language has a special significance in political discourse as a means of exercising social power and forming (but not expressing) a worldview. Considered the genres of political discourse (stump speeches, political debates, discussions, political interviews, political speeches, public statements, etc.) which consistent with the principles of internality or externality, that is, focused on a narrowly professional audience (internal type) and an unlimited circle of addressees (external type). A politician is seen as one who actualizes in the text his own system of values, assessments of information that he presents to the recipient of the text. The article analyzes individual lexemes that are used in political discourse and have gained popularity through the events of recent decades. It is noted that certain lexemes become key in a certain historical period, while others turn out to be outside the political discourse, falling under official or unofficial restrictions. The concepts of “political communication” and “political discourse” are distinguished, these concepts establish that political communication is a process of transferring information, and political discourse is a characteristic of this process, not the process itself. The aim of the research is to systematize scientific views on the essence of the concept of “political discourse”, awareness of its importance in political activities and highlighting relevant aspects in the application of politicians, in particular in the development of the information society. The results of the analysis can be used in the work of public authorities and their political institutions in the process of modernizing legislative acts, which regulate aspects of the cultural and communicative policy of Ukraine and the linguistic behavior of deputies of all levels.

Key words: discourse, political discourse, language, political activities.